
Kyrkomötet Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2014:9

Bekännelseskriter

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner om tillägg till kyrkans bekännelseskriter. I det ena fallet, motion 2014:89, är det fråga om ett uppdrag till kyrkostyrelsen att formulera ett tillägg om ”det hebreiska folket i Guds planer”. I motion 2014:90 föreslås att kyrkomötet ska ”uppta Barmenförklaringen (1934) bland de av Svenska kyrkan erkända bekännelseskriterna”. Utskottet ser inga skäl för ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära och föreslår att båda motionerna ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:89.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:90.

Motionernas förslag

Motion 2014:89 av Axel W Karlsson, Tillägg till bekännelsen om det hebreiska folket i Guds planer

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att formulera ett tillägg till kyrkans bekännelse som klargör det hebreiska folkets ställning inför Gud och i Hans framtidsplaner enligt Bibeln. Innan tillägget slutgiltigt beslutas bör Svenska kyrkan i dialog konsultera ekumeniska organ som Borgågemenskapen, Lutherska världsförbundet, Kyrkornas världsråd samt den Romersk-katolska kyrkan.

Motion 2014:90 av Axel W Karlsson, Uppta Barmenförklaringen bland Svenska kyrkans bekännelseskriter

Kyrkomötet beslutar att uppta Barmenförklaringen (1934) bland de av Svenska kyrkan erkända bekännelseskriterna.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2014:89 i Ln 2014:10y, *bilaga 1*, och över motion 2014:90 i Ln 2014:11y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära

I 1 kap. 1 § i kyrkoordningen anges de grundläggande dokumenten för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Dokumenten är uppräknade i en tydlig rangordning. Tron, bekännelsen och läran är *grundad* i Guds heliga ord, såsom det är givet i de bibliska skrifterna. I de tre ekumeniska trosbekännelserna och den augsburgska bekännelsen av år 1530 är tron, bekännelsen och läran *sammanfattad*. Tron, bekännelsen och läran är *bejakad* i Uppsala mötes beslut år 1593 och *förklarad och kommenterad* i Konkordieboken samt i andra av Svenska kyrkan antagna dokument. Konkordieboken är en samling av dokument från reformationstiden. Det mest välkända av dessa är Luthers lilla katekes.

Bestämmelserna i kyrkoordning motsvarar helt 1992 års kyrkomötes beslut om Svenska kyrkans grundläggande dokument avseende tro, bekännelse och lära. De befinner sig också i en påtaglig kontinuitet med den bestämning av Svenska kyrkans lärogrund som fanns i 1686 års kyrkolag. I det utskottsbetänkande som låg till grund för 1992 års kyrkomötes beslut angavs att bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära, som då hade formen av en kyrklig kungörelse, kan sägas ha tre funktioner (2 KL 1992:1, sid. 4).

Först och främst utgör den en identitetsbestämning för Svenska kyrkan som ett evangelisk-lutherskt trossamfund. Jfr. 2 kap. 1 § kyrkolagen (1992:300). Kungörelsen är dessutom en programförklaring för Svenska kyrkan. Slutligen anger kungörelsen den rättsliga grunden för att avgöra om en präst eller biskop i lärohänseende brutit mot avgivna vagningslöften.

På ett par punkter finns skillnader mellan lärobestämningens utformning i 1686 års kyrkolag och de bestämmelser som nu återfinns i kyrkoordningen. Inledningen, där det sägs att Svenska kyrkans tro, bekännelse, och lära gestaltas i gudstjänst och liv, har inte någon direkt tidigare motsvarighet. Det har inte heller avslutningen där det sägs att Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära är förklarad och kommenterad i andra av Svenska kyrkan bejakade dokument. Andra kyrkolagsutskottet underströk att avsikten med det sistnämnda var dels att markera att det finns andra dokument som har teologisk betydelse än de som har angetts tidigare i bestämmelsen, dels att markera att bekännelsen pågår kontinuerligt. Utskottet framhöll att det skulle vara fråga om dokument av betydelse för teologiska överväganden och kyrkolivet inom Svenska kyrkan. Utskottet ville inte använda begreppet ”antagna” dokument, som Centralstyrelsen hade föreslagit, utan ”bejakade”. Antagen ”leder tanken till en formell beslutsprocess av något slag. Det är emellertid inte detta som åsyftas här. Egentligen handlar det om en mottagningsprocess.” (2 KL 1992:1, sid. 6)

När kyrkoordningen beslutades framhöll såväl Centralstyrelsen i kyrkoordnings-skrivelsen till 1999 års kyrkomöte som Andra kyrkolagsutskottet i betänkandet över skrivelsen att bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära inte borde ändras i samband med förändringen av kyrka-statrelationerna. Motivet för detta var att man inte skulle kunna få uppfattningen att de ändrade kyrka-statrelationerna skulle förändra Svenska kyrkans identitet som trossamfund med en evangelisk-luthersk bekännelse.

Det finns särskilda bestämmelser i 11 kap. i kyrkoordningen om vad som gäller vid beredning av kyrkomötets beslut och bestämmer om att en särskild beslutordning kan tillämpas vid eventuell oenighet mellan kyrkomötets majoritet och Läro-nämnden. Här till finns i 59 kap. 11 § bestämmelser om samråd inför beslut i teologiska och ekumeniska frågor av större vikt. Där sägs att inför sådana beslut ”ska kyrkostyrelsen samråda med andra kyrkor inom Lutherska världsförbundet och med de kyrkor med vilka en särskild överenskommelse har ingåtts om ekumenisk samverkan”.

Guds vägar

Dokumentet *Guds Vägar – judendom och kristendom* antogs av 2001 års kyrkomöte som grund för Svenska kyrkans fortsatta reflektion och samtal med företrädare för judisk tro och bekännelse. Dokumentet har som en bakgrund 1993 års ombudsmötes beslut att uppdra åt Svenska kyrkans för rikskyrklig verksamhet styrelse (med samma ledamöter som dåvarande Svenska kyrkans centralstyrelse) att finna former för Svenska kyrkans avståndstagande från antisemitism, bland annat i kyrkans undervisning och genom ekumeniska insatser. Dokumentet utarbetades av den av Biskopsmötet och Centralstyrelsen gemensamt tillsatta Svenska kyrkans teologiska kommitté. Innan 2001 års kyrkomöte fattade sitt beslut hade en tidigare version av dokumentet behandlats av 1998 års kyrkomöte och det hade genomförts en remissbehandling av Teologiska kommitténs förslag.

I sitt betänkande Eu 2001:1 *Guds vägar - judendom och kristendom* framförde Ekumenikutskottet bl.a. följande om dokumentets innehåll och karaktär.

Dokumentet är begränsat i omfång och syfte och fokuserar främst vissa delar i kristna teologiska tankemönster som spelat en destruktiv roll i förhållande till det judiska folket och företrädare för den judiska tron. Dokumentet är också avsett att vara ett led i en nödvändig försoningsprocess med bakgrunden att ”Större delen av Europas judar förintades i den världsdel där den kristna kyrkan utövat inflytande från mäktiga positioner” (Guds vägar sid. 8). I dokumentet understrykes att det ligger utanför dokumentets uppgift att på något sätt bedöma den politiska sionismen eller den nutida staten Israel.

Barmenförklaringen eller Barmendeklarationen

Genom beslut av 2003 års kyrkomöte godkändes ett avtal mellan Svenska kyrkan och Evangelische Kirche in Deutschland (EKD). I kyrkostyrelsens skrivelse 2003:9 *Avtal mellan Svenska kyrkan och Evangelische Kirche in Deutschland (EKD)*. Skrivelsens andra kapitel utgjordes av en översikt av relationen mellan Svenska kyrkan och de tyska kyrkorna i ett historiskt perspektiv. I ett avsnitt om mellankrigstiden sattes Barmendeklarationen (die Barmer Theologische Erklärung) in i sitt historiska sammanhang.

Tyskland genomsyrades av en nationalistisk väckelse i början av mellankrigstiden vilken drog med sig många kristna och kyrkoledare. Kyrkan förblev inte kyrka utan fascinerades av ett allmänt program som skulle förbättra Tyskland. De kristna som hundraprocentigt instämde i Hitlers program kallades Deutsche Christen och de höll också massmöten. De ville göra kristendomen till en arisk religion och utmönstrade

Gamla Testamentet, stödande sig på skapelseteologi. De som tänkte diametralt motsatt i dessa frågor bildade Bekännelsekyrkan, Bekennende Kirche. Dess främste teolog var professor Karl Barth, upphovsman till Barmendeklarationen, vilken var Bekännelsekyrkans grund. Denna deklaration från 31 maj 1934 är sannolikt 1900-talets viktigaste teologiska dokument i Tyskland. Den börjar med Jesus-ordet ”Jag är vägen sanningen och livet”. Den förklarar att Jesu ord är det enda vi har att lyssna till, lita på och lyda. Det är en falsk lära, om kyrkan också måste ta hänsyn till andra begivenheter och makter, gestalter och sanningar i sin förkunnelse. Efter kriget skulle de protestantiska kyrkorna uppta Barmendeklarationen i sina kyrkoordningar.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2014:89 och 2014:90.

Som utskottet förstår de båda motionerna 2014:89 och 90 är avsikten att kyrkomötet ska besluta om ändringar i bestämmelserna i 1 kap. 1 § i kyrkoordningen om Svenska kyrkans tro bekännelse och lära.

Motionen 2014:89 avser ett uppdrag till kyrkostyrelsen att formulera något som ”klargör det hebreiska folkets ställning inför Gud och i Hans framtids planering enligt Bibeln”, vilket i någon form skulle kunna utgöra ett tillägg till kyrkans bekännelse. Hur detta närmare skulle göras står inte alls klart. Utskottet delar inte motionärens mening om att det bör utarbetas en text som skulle bli ett tillägg till de bekännelsedokument av olika dignitet som finns i kyrkoordningens första kapitel. Läronämnden lyfter i sitt yttrande fram det som står i 1 kap. 1 § i kyrkoordningen om av Svenska kyrkan bejakade dokument. Det är fråga om sådana dokument som förklarar och kommenterar Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Det finns ingen angiven beslutsordning för ett bejakande av vissa dokument. Det är mer ett konstaterande av att det de facto finns dokument av detta slag. För de konkreta frågor som tas upp i motion 2014:89 pekar Läronämnden i yttrandet Ln 2014:10y på det av 2001 års kyrkomöte antagna dokumentet *Guds Vägar – judendom och kristendom*. Utskottet menar att detta dokument kanske redan har eller kan få karaktären av ett av Svenska kyrkan bejakat dokument. Utskottet ser inget behov att härutöver formulera ett tillägg till ”kyrkans bekännelse”.

Barmenförklaringen är tillkommen i en specifik historisk situation. Även om dess innehåll har en mer generell räckvidd menar utskottet att det saknas skäl för att nu göra Barmenförklaringen till en del av Svenska kyrkans bekännelseskriterier och ta in den t.ex. bland de dokument som förklarar och kommenterar Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. I sitt relativt utförliga yttrande Ln 2014:11y har Läronämnden framhållit att teologiska insikter som är väl värda att minnas när kyrkan tar ställning i samhällsfrågor uttrycks i Barmenförklaringen. Detta leder inte till slutsatsen att den ska infogas bland de dokument som finns i 1 kap. i kyrkoordningen. Svenska kyrkan har all anledning att ta tillvara och lära sig av andra kyrkors erfarenheter. Detta kan ske utan att det sker en ändring av bestämmelserna om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

På Tillsyns- och uppdragsutskottets vägnar

Anna Ekström, ordförande

Gunnar Edqvist, sekreterare

Beslutande: Anna Ekström, ordförande, Britas Lennart Eriksson, Inger Wahlman, Roine Olsson, Anna Forssell, Emma Svensson, Emilia Lindstrand, Hans-Olof Andrén, Emma Hedlundh, Mattias Rosenquist, Sven Kerst, Anna-Lena Carlsson, Lisbeth Göranson, Anders Novak och Hanna Unger.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Johanna Andersson, Kent Karlsson, Bertil Murray, Ingrid Borgström, Helena Nordvall, Kerstin Rossipal, Ann-Christin Alexius, Helena Elmqvist, Helena Björkman och Claes Björndahl.

Biskop Eva Brunne har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:10y

Tillägg till bekännelsen

Läronämndens yttrande över motion 2014:89

I enlighet med 1 kap. 1 § i kyrkoordningen bejakar kyrkomötet kontinuerligt bekännelsedokument av olika dignitet, men först efter en receptionsprocess i vår egen kyrkas liv och efter en fördjupad teologisk analys.

Den hebreiska bibelns texter förenar det judiska folket och kyrkan. Detta ger oss anledning att ständigt reflektera över den ömsesidiga relationen. Så sker exempelvis i det av kyrkomötet antagna samtalsdokumentet *Guds vägar*.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson och Jesper Svartvik.

**Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:11y**

**Uppta Barmenförklaringen bland Svenska kyrkans
bekännelseskriter**

Läronämndens yttrande över motion 2014:90

Barmenförklaringen tillkom i en i högsta grad polariserad politisk och teologisk kontext. Den skrevs år 1934 i ett läge när den totalitära staten försökte ta makten över kyrkans inre angelägenheter och för kyrkans tro, bekännelse och lära främmande element fördes in i kyrkans förkunnelse och undervisning. När den national-socialistiska ideologin växte fram i samhället saknade kyrkan kraft att bjuda ett samlat motstånd. De tyska kyrkornas möte i Barmen skedde för att värna kyrkans tro och frihet samt dess profetiska funktion i samhället. För de tyska lutherska kyrkornas del fanns det särskilda problemet att de hade åtskilt inte bara kyrkans och statens ansvarsområden utan även kyrka och samhälle.

I Barmenförklaringen uttrycks teologiska insikter som är väl värda att minnas när kyrkan tar ställning i samhällsfrågor. Exempelvis framhålls att kristen tro berör hela livet och därmed alla livsområden. Vidare betonas att det finns politiska ideologier som är oförenliga med kristen tro. Mot den bakgrunden understryks att kyrkans trohet mot sin bekännelse kan kräva att kyrkans företrädare yttrar sig med kraft i livsavgörande frågor.

Läronämnden finner att Barmenförklaringen i de avseenden som anförts ovan inte strider mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Kyrkomötet har tidigare bejakat dokument, men först efter en receptionsprocess i vår egen kyrkas liv samt en fördjupad teologisk analys. Så har inte skett i detta fall.

Läronämnden vill avslutningsvis hänvisa till sitt yttrande Ln 2010:8y om förhållandet mellan kyrka och politik. Där sägs bland annat:

Svenska kyrkan har i sitt uppdrag ansvar för samhällsfrågor. Kyrkans tro, bekännelse och lära får alltid politiska konsekvenser, vilket dock aldrig bör innebära att kyrkan förskriver sig till ett politiskt parti.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson och Jesper Svartvik.